

Aanpak jongensprobleem: kwestie van pedagogiek

Het percentage jongens in het vwo stijgt weer op ORS Lek en Linge, een openbare vo-school in Culemborg. Tegen de trend in, want het onderwijs kampt al jaren met het inmiddels bekende 'jongensprobleem'.

Daar heeft Lek en Linge een specifieke aanpak voor ontwikkeld, en die lijkt te werken. 'Het is niet alleen een kwestie van didactiek, maar vooral van pedagogiek.'

TEKST: LUCY BEKER

BEELD: TON VALKENBURG

Recent werd in landelijke dagbladen weer uitgebreid de noodklok geluid over jongens in het onderwijs. Ze zijn ingehaald door de meisjes, die gemiddeld op alle fronten beter scoren. Over de vraag waarom jongens achterblijven, zijn de meningen verdeeld, maar veel deskundigen wijten het aan het gefeminiseerde onderwijs: lessen die taliger zijn geworden, naast veel vrouwelijke leerkrachten, die het energieke gedrag van jongens niet altijd kunnen waarderen.

De discussie is bepaald niet nieuw. VOS/ABB-magazine *School!* publiceerde in september 2011 een interview met hoogleraar Louis Tavecchio, die toen al pleitte voor een andere manier van lesgeven aan jongens, want, zo zei hij: 'We raken getalenteerde jongens kwijt'. In diezelfde periode begon ORS Lek en Linge al met een eerste aanval op die uitval van jongens. Er kwamen 'kansklassen' voor leerlingen die in de eerste brugklas niet het niveau haalden dat door de basisschool was geadviseerd. In een tweede brugjaar kregen ze les op een jongensachtige manier: meer competitie, meer *learning by doing*, want dat is de leerstijl van jongens. De brede vo-school in Culemborg, met 2600 leerlingen verdeeld over vier locaties, heeft de aanpak van het jongensprobleem sindsdien hoog op de agenda gehouden en doorontwikkeld.

Humor

'Het tweejarige uitstelkeuzetraject hebben we nog steeds', zegt rector Joost van Rijn. 'Maar daarnaast besteden we nu ook gericht aandacht aan de pedagogiek, want juist op dat vlak blijkt de grootste winst te boeken'. Van Rijn voerde de afgelopen jaren veel gesprekken met onderpresterende jongens om erachter te komen wat er nu precies aan de hand is. Wat bleek? 'Het heeft er niets mee te maken of de leraar een man of een vrouw is', zegt hij. 'Maar jongens zijn wel heel gevoelig voor de manier waarop een docent met de leerlingen omgaat. Een beetje mannelijke, stevige humor waarderen ze enorm. Ik merkte dat deze leerlingen, die nog geen intrinsieke motivatie opbrengen, wel willen werken voor een toffe leraar. Een leraar die hun ruimte geeft, niet continu dingen verbiedt, maar tegelijk duidelijk is over de grenzen van het speelveld. Verder moet een leraar niet terugkomen op eerdere incidenten. Want als jongens zich gelabeld gaan voelen, gaan ze zich ook naar dat label gedragen.'

Trainingen

Wat ook met het jongensprobleem te maken heeft, is dat onderpresterders vaak geen verband zien tussen inspanning en prestatie. Van Rijn: 'Het zijn kinderen die al vaak hebben gehoord, bijvoorbeeld van hun ouders, dat ze zo slim zijn. Maar als ze hier in een vwo-brugklas komen, blijken ze niet meer automatisch de slimste te zijn. Ze moeten er wat voor doen om zich te ontwikkelen, maar dat hebben ze niet geleerd: ze zijn immers al slim? Als ze vervolgens moeten afstromen naar de havo, is dat een teleurstelling: voor hun ouders, maar ook voor de kinderen zelf: ze maken de verwachtingen niet waar. Ze vinden het erg, maar maskeren dat met stoer gedrag. Het is voor docenten de kunst om juist die kinderen te laten zien dat er verband is tussen inzet en prestatie. Hun feedback moet voortdurend op groei gericht zijn: als jij je best doet, als je nog even doordenkt, dan krijg je het wel onder de knie. Wij hebben gemerkt dat vooral jongens zulke feedback nodig hebben. Veel meisjes doen vanzelf al hun best om hogere punten te halen.' Op ORS Lek en Linge worden de laatste jaren regelmatig trainingen *Recht doen aan verschillen* georganiseerd, waardoor docenten zich bewust worden van het gedrag van jongens en manieren om daar doelgericht mee om te gaan.

'Jongens houden van stevige humor en willen werken voor een toffe leraar'

Scherp

Van Rijn houdt intussen het lerarenkorps op zijn school scherp door twee keer per jaar een overzicht te maken van de gemiddelde cijfers per vak van de jongens en van de meisjes. 'Dan zie je inderdaad dat meisjes bijna bij elk vak een paar tienden hoger scoren. Bij de talen in de onderbouw zie je zelfs een significant verschil van 0,9 tot ruim 1 punt. Jongens scoren alleen hoger bij gymnastiek.' Alle aandacht voor de prestaties van jongens leidt op Lek en Linge inmiddels wel tot een lichte vooruitgang, maar gelijk zijn de cijfers nog steeds niet, terwijl de school er al ruim vijf jaar aan werkt.

Gamen

'De praktijk is weerbarstig', erkent Van Rijn. 'We hebben namelijk ook te maken met invloeden van buitenaf en met maatschappelijke veranderingen. Een voorbeeld: vijf jaar geleden waren er nog niet zoveel jongens bezig met gamen. Jongens gamen veel meer dan meisjes.' Maar Van Rijn vindt dat niet alleen maar negatief. 'Je kunt dat gedrag ook positief waarderen', zegt hij. 'Meisjes houden meer van expliciet leren, op school dus, maar bij jongens is het impliciete leren succesvol: ze steken veel op van andere activiteiten, bijvoorbeeld van gamen. Dat levert hun zeker bepaalde vaardigheden op. Gamen past bij helemaal hun leerstijl, maar er zijn nog niet veel goede onderwijsgames.'

ORS Lek en Linge gaat door met de aanpak die jongens meer kansen biedt. 'Wij willen de verschillen graag verminderen, zowel door didactiek als pedagogiek. Met onze uitstelkeuzeklassen stellen we de richtingkeuze voor brugklassers uit tot aan het eind van het tweede leerjaar. Niet voor allemaal, want sommige kinderen zijn er helemaal klaar voor om direct door te stomen naar havo of vwo. Maar anderen, zowel jongens als meisjes, die vooralsnog niet aan de verwachtingen hebben voldaan, laten we niet direct afstromen. Zij krijgen in het tweede leerjaar meer jongensachtige lessen om alle talenten kansen te geven. Mooi dat we nu weer meer jongens naar het vwo zien gaan.' ◀